पर्याय–शैक्षणिककार्ययोजना –2021–22

नवमीकक्ष्या (IX Standard) **ओक्टोबर्मासः (October)**

क्रम सङ्ख्या	मासः / सप्ताहः Month / week	अधिगमफलानि Learning out come	निर्देशात्मक क्रियाकलापाः Activity	मौल्यमापन– क्रियाकलापाः Evaluation activity
1	**ओक्टोबर्मासः (October)** –2021			
	प्रथमसप्ताहः (1st week) क्रियाकलापः–1	**परोपकारः पुण्याय – गद्यम्** ❖ पाठस्य पठनम् । ❖ द्वात्रिंशत् पुत्थलिकाग्रन्थस्य परिचयः। ❖ परोपकारस्य वर्णनम् ।	➢ द्वात्रिंशत् पुत्थलिकायाः प्राक् कथनम् । ➢ नीतिकाथाद्वारा मौल्यानां परिचयः।	▪ स्पष्टतया पाठस्य पठनम्। ▪ पर्यायपदस्य चयनम् । ▪ विक्रमराजस्य विषये अन्यान्यकथानां पठनम् ।
	क्रियाकलापः–2	❖ विक्रमस्य गुणवैशिष्ट्यस्य विवरणम् । ❖ अहङ्कारस्य परिणामः ❖ तपसः प्रयोजनम् ।	➢ नदीनां प्रवाहगाम्भीर्यम् तथा परिणामः । ➢ विक्रमस्य तारणशक्तिविषये चर्चा । ➢ कन्नडभाषायाः कथासाहित्य–विषयावगमनम् । ➢ ब्रह्मराक्षसत्वं कथं सम्पद्यतेति अवबोधनम् ।	▪ तत्त्वज्ञानविषयक–कथावाचनम् । ▪ परोपकारविषये लघुलेखनम् ।
	क्रियाकलापः–3	❖ प्रत्युपकारः कर्तव्यः। ❖ धर्मसङ्ग्रहः कथं कर्तव्यः इति आख्यानम् ।	➢ धर्मसङ्ग्रहस्य महत्त्वस्य श्रावणम् । ➢ दुष्कार्यस्य दुष्परिणामविषये ज्ञानप्रदानम् । ➢ कथानां परिचयः ।	▪ तत्त्वज्ञानविषयक–कथावाचनम् ।
	द्वितीयसप्ताहः (2nd week) क्रियाकलापः–1	❖ सन्धिः – व्याकरणपाठः । ❖ सन्धीनां परिचयः । ❖ स्वरसन्धिज्ञानप्रदानम्। ❖ हल् सन्धीनां सामान्यपरिचयः ।	➢ स्वरसन्धीनां पुनरवलोकनम् । ➢ हल्–अच् प्रत्याहाराणां पुनः अवलोकनम् ।	▪ सन्धिं विभज्य नाम लिखत – मुरारिः, वनौषधिः, यद्यपि, तापि ।
	क्रियाकलापः–2	❖ जश्त्वसन्धेः अवबोधनम् । ❖ श्चुत्वसन्धेः बोधनम् ।	➢ उदाहरणम् उक्त्वा सन्धिनियम–संरचनम् । ➢ विविधोदाहरणानि दत्त्वा	▪ षडाननः, वाङ्मयः, तच्च इत्यादिपदानां सन्धिं विभज्य नाम

		❖ अनुनासिकसन्धेः परिचयः । ❖ संयोजन–वियोजनाभ्यां सह सन्धिप्रत्यभिज्ञानम् ।	सन्धियोजन–विभागं च कर्तुं प्रेरणम् ।	लेखनं नियमलेखनं च ।
	क्रियाकलापः–3	❖ अनुस्वार–परसवर्णसन्धीनां स्पष्टावगमनम् ।	➢ उदाहरणम् उक्त्वा सन्धिनियमस्–संरचनम् । ➢ अनुस्वार–परसवर्णसन्धीनाम् उदाहरणं दत्त्वा अभ्यासं कर्तुं प्रेरणम् ।	▪ गुरुं वन्दे, कम्पितः इत्यादि पदानां सनियमं सन्धिविभजनं कुरुत ।
	तृतीयसप्ताहः (3rd week) क्रियाकलापः–1	विस्मृतभेदाः सन्तः – पद्यम्। ❖ भावैक्यप्रतिपादनम् । ❖ मौल्यानां प्रतिपादनम् ।	➢ सुस्वरं पद्यगायनम् । ➢ "सर्वे सुखिनः सन्तु, तदर्थं भेदभावः मास्तु" इति विषये कथां सङ्ग्रह्य पाठनम् ।	▪ मधुरतया गायनम् । ▪ अनलः, सलिलम्, सुवर्णपुष्पम् इत्यादिपदानां तात्पर्यलेखनम् ।
	क्रियाकलापः–2	❖ अलङ्कारः । ❖ शब्दालङ्कारः– काव्यशोभकरान् धर्मान् अलङ्कारान् प्रचक्षते। ❖ अलङ्कारस्य वैशिष्ट्यज्ञानम् ।	➢ अलङ्कारस्य परिचायनम् । ➢ शब्दालङ्कारस्य प्रभेदवर्णनम् । ➢ महत्त्वज्ञानम् ।	▪ अनुप्रास–यमकयुक्तश्लोकानां चयनं कुरुत ।
	क्रियाकलापः–3	❖ प्रबन्धः – व्याकरणम्। ❖ प्रकृष्टः बन्धः – प्रबन्धः । ❖ विषयप्रस्तावः ❖ विषयनिरूपणम् ❖ उपसंहारः	➢ स्वातन्त्र्योत्सवः इत्यस्मिन् विषये प्रस्ताव–निरूपणम्। ➢ दूरदर्शनस्य विषये ज्ञानप्रदानम् । ➢ गृहे पालकानां वर्तनं इतरसदस्येषु कथं परिणमतेति वर्तालापः ।	▪ विभिन्नेषु विषयेषु प्रबन्ध –लेखनम् ।

अभ्यासपत्रिका –1. परोपकारः पुण्याय, सन्धिः ।

सूक्तोत्तरचयनप्रश्नाः –

1. नद्याः महापूरणे एतस्य कुटुम्बः हाहाकारं कुर्वन् असीत् ।

A. ब्राह्मणस्य B. महाराजस्य C. नाविकस्य D. विक्रमस्य

2. एषः ब्राह्मणस्य कुटुम्बं प्रवाहात् रक्षितवान् ।

A. नाविकः B. विक्रमः C. ब्रह्मराक्षसः D. देवः

3. मनुष्यः अनया द्वितीयं जन्म प्राप्नोति ।

A. नद्या B. विक्रमेण C. जनन्या D. गायत्र्या

4. 'सैषा' अत्र अयं सन्धिः भवति ।

A) यण् B) वृद्धिः C) गुणः D) यान्तादेशः

5. 'सच्चित्' अत्र अयं सन्धिः ।

A. जश्त्वः B.अनुनासिकः C. अनुस्वारः D. श्चुत्वः

6. अत्र जश्त्वसन्धेः उदाहरणम् ।

A. सुरारी B. गजेन्द्रः C. मन्त्रः D. जगदीशः

7. 'गौरीशः' सन्धिविभजनम् एवम् भवति ।

A. गौरी +ईशः B. गौर +ईशः C.गौ+ रीशः D. गौ +ईशः

8. 'यदि + अपि' अत्र सन्धिरूपम् भवति ।

A. यदिपि B. यद्यापि C. यद्यपि D. यद्येपि

9. 'तत् + मात्रम्' अस्य रूपम् भवति ।

A. तत्मात्रम् B. तं मात्रम् C.तन् मात्रम् D. तन्मात्रम्

10. रमेशः– गुणसन्धिः :: मुरारिः – ------ अत्र चतुर्थपदं भवति ।

A. गुणः B. सवर्णदीर्घः C. वृद्धिः D. यण्

1. अधोलिखितानि पदानि विभज्य सन्धिनाम लिखत–

1.गणेशः = -- ।

2.गङ्गोदकम् = -- ।

3. शचीन्द्रः = --- ।

4. वनौकसः = -- ।

2. अधोलिखितानि पदानि संयोज्य सन्धिनाम लिखत–

1. गौरी + ईशः = -------------------------------------- ।

2. महा + उत्सवः = ------------------------------------।

3. एक + एकम् = -------------------------------------।

4. अति + उत्तमः =-------------------------------------।

3. सन्धिं कृत्वा नाम लिखत –

1. वधू + ऊर्मिका = ----------------------------------- ।

2. गुरु + उत्तमम् = ------------------------------------ ।

3. महा + ऊर्मिः = ------------------------------------।

4. जल + उत्पत्तिः =------------------------------------।

4. अधोलिखितं गद्यभागं पठित्वा रिक्तस्थानं पूरयित्वा सन्धिज्ञानं प्राप्नुत –

गणितविषये भारतस्य योगदानं **जगत्येवासदृशं** (------- + ------- +--------) वर्तते । **शून्यान्वेषणप्राज्ञाः** (------- + -------) भारतीयाः **एवेत्यङ्गीकरोति** (------ + ------ +---------) विश्वमिदं सर्वदा । भारतीयगणितपरम्परा अतीवविशिष्टा प्राचीना **चास्ति** (----- + -----) । वेदेषु तत्कालिकेषु अन्यग्रन्थेषु च गणितीयांशानाम् **उल्लेखः** (----- + -----) विशेषतः दृश्यते । जनैः बहूनां गणितीयविषयाणां ज्ञानं **भारतादेव** (----- + --------= -------

–) प्राप्तमिति विज्ञायते आर्यभट – भास्कर – वराहमिहिरादयः गणितज्ञाः सुप्रसिद्धाः एव । आधुनिकेषु गणितज्ञेषु श्रीश्रीश्री भारतीकृष्णतीर्थस्वामिमहाभागः वेदगणितस्य साक्षात्कर्ता विराजते। धार्मिकविषयाः **सर्वेऽपि** (----- + ------ =------------) वैज्ञानिकाः **इति + अंशः** (---------- = ----------) **वेदेषु + अन्तर्गतः** (----------= ---------) इति । **ऐदंप्राथम्येन+अकथयत्** (-----------= ----------------) स्वामिमहाभागः ।

5. संयोज्य उत्तरं लिखत–

	अ	आ	उत्तराणि
1	भगवच्छशक्तिः	जश्त्वसन्धिः	
2	बृहच्चित्रम्	श्चुत्वसन्धिः	
3	कम्पते	अनुनासिकसन्धिः	
4	अलं करोति	अनुस्वारसन्धिः	
5	वाङ्मयम्	ष्टुत्वसन्धिः	
6	तावदनन्तरम्	जश्त्वसन्धिः	

****

<u>अभ्यासपत्रिका–2–</u> विस्मृतभेदाः सन्तः, अलङ्कारः, प्रबन्धः ।

सूक्तोत्तरचयनप्रश्नाः–

1. अस्याः कवितायाः रचयिता एषः महाभागः ।

A. नारायण पण्डितः B. वि॥ जि. महाबलेश्वर भट्टः

C. विष्णुशर्मा D. वि ॥ जनार्दन हेगडे

2. मनसि एवं भवतु ।

A. निर्मलभावः B. अहङ्कारः C. मत्सरः D. द्वेषभावः

3. पूर्वजानां मुनीनां कवीनां च अभिप्रायः अस्ति ।

A. सर्वे भवन्तु धनिनः B. सर्वे भवन्तु सुखिनः

C. सर्वे भवन्तु रोगिणः D. सर्वे भवन्तु मुनयः

4. एतेषां कृते साहाय्यं करोतु ।

A. ज्येष्ठानां B. विद्यार्थीनां C. कृषिकाणां D. दीनानां

5. अत्र समूहेतरपदं भवति ।

A. गङ्गा B. तुङ्गा C. हिमालयः D. कावेरी

6. शब्दार्थसहितौ अस्ति ।

A. गद्यम् B. काव्यम् C. पद्यम् D.चम्पू

7. एषः अलङ्कारिकः अस्ति ।

A. मम्मटः B. भासः C. बाणः D. पिङ्गलाचार्यः

8. काव्यस्य आत्मा भवति ।

A. अक्षराणि B. शब्दार्थौ C. रसः D. कविः

9. एते काव्यशोभवर्धकाः भवन्ति ।

A. समासः B. सन्धिः C. छन्दः D. अलङ्काराः

10. एकस्यैव व्यञ्जनस्य अनेकावृत्तिः भवति ।

A. उपमा B. अनुप्रासः C. रूपकम् D.यमकः

2) रिक्तस्थानं पूरयत ।

1. सुखिनस्सर्वे सन्त्विति गानं तेषां ------------------
2. सुवर्णपुष्पां ---------------- ऋष्टुम् आयान्तु ।
3. अनिलः सलिलम् अनलः सर्वं सर्वेषाम् ----------------

3) लिङ्गविभक्तिवचनानि लिखत –

1. वाञ्छा= ---------------------------------------
2. सुखिनः= ---------------------------------------
3. तेषाम् = --------------------------------------- ।

****

प्रश्नपत्रिका–

Max. Marks : 10

1. सूक्त–उत्तरं चित्वा लिखत – (4)

1. नद्याः महापूरणे एतस्य कुटुम्बः हाहाकारं कुर्वन् असीत् ।

A. ब्राह्मणस्य B. महाराजस्य C. नाविकस्य D. विक्रमस्य

2. एषः ब्राह्मणस्य कुटुम्बं प्रवाहात् रक्षितवान् ।

A. नाविकः B. विक्रमः C. ब्रह्मराक्षसः D. देवः

3. अत्र समूहेतेरपदं भवति ।

A. गङ्गा B. तुङ्गा C. हिमालयः D. कावेरी

4. एते काव्यशोभवर्धकाः भवन्ति ।

A. समासः B. सन्धिः C. छन्दः D. अलङ्काराः

2. संस्कृतभाषया उत्तरं लिखत – (3)

1. कः राज्ञः समीपमाजगाम ?

----

2. सर्वेषाम् ऐक्यं केषां वाञ्छा भवति ?

3. किमर्थं हस्तः प्रसरणीयः ?

3. अलङ्कारं विवृणुत । (3)

श्रीरामः सागर इव गम्भीरः ।

****